

Muistio

KAAKKOIS-SUOMEN VESIHENHOIDON JA MERENHOIDON YHTEISTYÖRYHMÄN KOKOUS

Aika: tiistai 5.2.2019, klo 08:30–15:00

Paikka: Henkilöstöravintola Koskela,

Koskelankuja 1, 45700 Kuusankoski

Osallistujat:

Leena Gunnar	KASELY, Y-vastuualue, puheenjohtaja
Jorma Kervinen	Suomen luonnonsuojeluliitto, Kymenlaakson piiri
Vesa Vanninen	VARELY, E-vastuualue
Päivi Hyvärinen	UPM/Kymi
Heini Kukkonen	METRY/Stora Enso
Mika Leino	METRY/MetsäGroup
Ari Lampila (sijaisena)	Energiateollisuus
Tuomas Kähö	MTK Metsälinja, MHY Etelä-Karjala
Juha Muuronen	MTK Kaakkois-Suomi
Eeva Saarikorpi	MTK Kaakkois-Suomi
Jani Väkevää	Kymen Vesi Oy
Helena Kaittola	Imatran seudun ympäristötoimi
Kirsi Seppälä	Haminan kaupunki
Kati Halonen	Kouvola kaupunki
Jorma Karhula	Lappeenrannan seudun ympäristötoimi/Etelä-Karjala
Matti Vaittinen	Etelä-Karjalan Liitto
Anna-Riikka Karhunen	Kymenlaakson liitto
Martti Puska	Kymenlaakson kalatalouskeskus
Janne Raunio	Kymijoen vesi ja ympäristö ry.
Mikael Kraft	Saimaan vesi ja ympäristötutkimus Oy
Vesa Tiitinen	Etelä-Karjalan kalatalouskeskus
Anna Kralik	Puolustusvoimat
Heli Kivisaari	Vapo Oy
Teppo Vehanen	Luonnonvarakeskus
Suvi Nirkko	KASELY, L-vastuualue
Antti Haapala	KASELY, Y-vastuualue
Marja Kauppi	KASELY, Y-vastuualue
Jyrki Pitkänen	KASELY, E-vastuualue
Jouni Törrönen	KASELY, Y-vastuualue
Jukka Höytämö	KASELY, Y-vastuualue
Visa Niittyniemi	KASELY, Y-vastuualue
Taina Ihaksi	KASELY, Y-vastuualue

Kokousmateriaali löytyy kokonaisuudessaan Kaakkois-Suomen vesienhoidon yhteistyöryhmän Internet-sivuilta: [https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Vesi/Vesiensuojelu/Vesienhoidon_suunnittelu_ja_yhteistyö/Vesienhoito_ELYk_eksuksissa/KaakkoisSuomi/Vesienhoidon_yhteistyoryhman_kokousainei\(12041\)](https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Vesi/Vesiensuojelu/Vesienhoidon_suunnittelu_ja_yhteistyö/Vesienhoito_ELYk_eksuksissa/KaakkoisSuomi/Vesienhoidon_yhteistyoryhman_kokousainei(12041))

1. Kokouksen avaus ja vesienhoidon yhteistyöryhmän asettaminen vuosille 2019-2020

Leena Gunnar toivotti osallistujat tervetulleiksi kokoukseen.

Taina Ihaksi esitteli vesienhoidon tavoitteita, asiakirjoja ja yhteistyöryhmän tehtäviä. Yhteistyöryhmä esittäytyi ja käytiin läpi muutokset jäsenissä. ELY ei ole vielä virallisesti asettanut yhteistyöryhmää toimikaudelle 2019-2020.

Taina Ihaksi kertoi vesienhoidosta:

Tavoitteet:

- o pintavesien ekologinen tila vähintään hyvä ja tila ei saa huonontua; erinomaisen tilan säilyttävä
- o pintavesien hyvä kemiallinen tila
- o pohjavesien kemiallinen ja määrällinen tila hyvä
- o haitallisten ja vaarallisten aineiden rajoittaminen
- o tulvien ja kuivuuden vaikutusten vähentäminen

Vesienhoitosuunnitelmat hyväksyy valtioneuvosto. Se perustuu ELY-keskusten laatimiin toimenpideohjelmiin. Vuosille 2022-2027 tehtävät vesienhoitosuunnitelmat ovat nykyisen direktiivin mukaan viimeiset, koska vesienhoidon aikaraja umpeutuu vuonna 2027.

Vesipuidedirektiivin uudistus on kuitenkin käynnissä, koska vesienhoidon tavoitteita ei tulla saavuttamaan vuoteen 2027 mennessä.

Vesienhoidon tavoitteet ovat sitovia ja ne on otettava huomioon kaikessa vesiin vaikuttavissa toiminnoissa. Vesienhoitotyö on raportoitava EU:lle kolmen vuoden välein.

Vesienhoidon nettisivuilta löytyy vesienhoidon toimenpideohjelma ja suunnitelma. Sivuilta löytyy muukin vesienhoitomateriaali; mm. kokousmuistiot ja kokousesitysten kalvot.

2. Vesienhoidon kuulemisessa saatu palaute

Taina Ihaksi esitteli vesienhoidon kuulemispalautetta nostaen sektoreittain esille keskeisimpiä huomioita ja kehittämissuhteita.

Vuoksen ja Kymijoen-Suomenlahden kuulemispalauteyhteenvedot löytyvät kokonaisuudessaan oheisilta nettisivuilta:

Vuoksen vesienhoitoalue: https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Vesi/Vesiensuojelu/Vesienhoidon_suunnittelu_ja_yhteisty/Vesienhoitoalueet/Vuoksi/Osallistuminen_vesienhoitoon

Kymijoki-Suomenlahden vesienhoitoalue: https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Vesi/Vesiensuojelu/Vesienhoidon_suunnittelu_ja_yhteisty/Vesienhoitoalueet/KymijokiSuomenlahti/Osallistuminen_vesienhoitoon

Lausuntoja tuli yhteensä 52 kpl Vuoksen vesienhoitoalueelle ja 79 Kymijoen-Suomenlahden vesienhoitoalueelle. Kansalaispalautetta saatiin Webropolin kautta 25 (VHA1) ja 19 (VHA2).

Yleisinä kommentteina todettiin keskeiset kysymykset hyviksi ja kattaviksi.

Puutteita todettiin mm. valvonnassa, kalakantojen huomioidinnassa, aiheuttaja maksaa -periaatteen käytössä, poikkeuksien käytössä, toimijoiden sitouttamisessa ja toimenpiteiden toteutumista pidettiin epärealistisena.

Kaakkois-Suomen Kymijoen-Suomenlahden alueelle kohdistuneessa palautteessa esitettiin erityisesti vähätuottoisten voimaloiden purkamista ja vaelluskalakantojen hoidon tuomista voimakkaammin esiin.

Vuoksen vesienhoitoalueen Kaakkois-Suomea koskevassa palautteessa tuli esille Pien-Saimaan ongelmat, Maaveden huono veden vaihtuvuus sekä maa- ja metsätalouden suojavyöhykkeiden puutteellisuus. Lisäksi kolmessa palautteessa todettiin, että Pönniälänkankaan käyttö armeijan harjoitusalueena tulisi lopettaa pohjavesialueeseen kohdistuvan riskin vuoksi.

Maatalous

Yleinen huono taloustilanne maataloilla näkyy maatalouden vesiensuojelussakin. Ympäristökorvausjärjestelmä keskeisin keino vaikutusten vähentämiseen.

Maatalouden rakennemuutos, mm. lyhytaikaiset vuokrasopimukset pelloilla, hankaloittaa vesiensuojeluun tähtääviä lisäsatsauksia.

Yleisesti ottaen turvepeltojen raivaaminen lannan levitysalueiksi ei ole kestäväää vesiensuojelua.

Keskusteltiin maa- ja metsätalouden vesistövaikutuksia koskevan tutkimustiedon käyttöön ottamisesta. Tietoa on runsaasti, mutta sen hyödyntäminen on käytännössä vaikeaa tai tieto ei välity riittävän hyvin käytäntöön.

Metsätalous

Tuotiin esiin, että biotalouden kasvu on riski vesienhoidolle.

Etenkin turvemaiden maanmuokkaus on vesienhoidon kannalta huono asia, koska se aiheuttaa mm. humuskuormituksen kasvua.

Tuotiin esiin jatkuva kasvatus kuormituksen vähentämiskeinona turvamailla ja pelloilla.

Metsänomistajat ovat avainasemassa omissa metsissään tehtävistä toimenpiteistä. Heille on tuotava esiin heidän metsiinsä sopivia vaihtoehtoja ja niiden ympäristövaikutuksia, jotta voisivat tehdä metsiään koskevat päätökset vesienhoidon kannalta kestävästi.

Todettiin, että KEMERA-tukea ja PEFC-järjestelmää on kehitettävä

Turvetuotanto

Humuskuormitus on vesienhoidon kannalta riski, koska se liettää ja tummentaa vesistöjä.

Valvontaa ei pidetä uskottavana, viranomaisresurssit riittämättömiä.

kemiallinen käsittely ongelmallinen.

Ilmastomuutos

Ilmastomuutos koskee kaikkia toimintoja ja aiheuttaa paineita vesiin ja kaikkien sektoreiden toimenpiteiden suunnitteluun.

Pintavesien tummuminen on meneillään, mutta ongelmallista on, että tummumiselle ei ole mittaria ekologisessa luokittelussa.

Varautumista poikkeustilanteisiin tulisi kehittää.

Kaavoitus ja rakentamisen ohjaus

Lausunnoissa nousi esiin mm. viranomaisten osaamisen vahvistaminen ja vesistövaikutusten tunnistaminen.

Vesielin ympäristöjen parantaminen

Palautteessa nostettiin esille vesistöjen tummuminen, kalateiden rakentaminen ja patojen purkaminen sekä kalatalouden kytkeminen vesienhoidon suunnitteluun.

Pohjavedet

Useassa lausunnossa korostettiin pohjavesien suojelussa ennaltaehkäisyn tärkeyttä ja riskitoiminnan sijoittamista ja siirtämistä pohjavesialueiden ulkopuolelle (parempi kytkettyminen maankäytön suunnitteluun).

E-luokan pohjavesialueet ovat tulleet mukaan uuden pohjavesiluokituksen perusteella. Niissä on kyse pohjavesistä riippuvista luontotyypeistä. Tarvitaan lisätietoa, miten E-luokitus vaikuttaa mm. kaavoitukseen.

Tuotiin esiin mm. energiakaivojen riskit pohjavesille

Pistekuormitus

Lausunnoissa nostettiin esille mm. puhdistamoiden välisen yhteistyön lisääminen yli kuntarajojen, jätevesiverkoston ja pumppaamojen saneerausten lisääminen sekä mikromuovien ja lääkejäämien puhdistusvaatimusten nostaminen.

Vesiympäristölle haitalliset ja vaaralliset aineet

Lausunnoissa todettiin että vaarallisten ja haitallisten aineiden päästöjä tulisi vähentää ensisijaisesti syntypaikoilla, tutkimustietoa tulisi hyödyntää ja vaikutuksia arvioida tarkemmin.

Erinomaisessa ja hyvässä tilassa olevien vesien turvaaminen

Lausunnoissa tuli esille että on kustannustehokkaampaa ennaltaehkäistä tilan heikkenemisen. Tärkeimpinä keinoina nostettiin esille kaavoitus, sijainnin ohjaus ja metsätalouden toimet sekä virtausoloja tasaavat ratkaisut.

Toimeenpanon tehostaminen

Tehostamisen osalta kuulemispalautteessa korostettiin vesistötietoisuuden lisäämistä, toimenpiteiden kohdentamista ja mm. hajakuormittajien vastuun kantoa.

3. EU:lle raportoidut vesienhoidon toimenpiteet vuosina 2016-2018

Toteutuneet vesienhoidon toimenpiteet 2016-2018

Taina Ihaksi kertoi vesienhoidon toimenpiteiden raportoinnista. EU:lle raportoidaan kolmen vuoden välien kunkin sektorin toimenpiteiden toteuma. Koska suunnittelu on tiettyjen sektoreiden osalta ollut hyvin summittaista ja koskee laajempaa suunnittelualuetta, ei kokouksessa käyty läpi kaikkia toimenpiteitä, vaan kunkin sektorin merkittävimmät havainnot.

Maatalous

Jyrki Pitkänen esitteli vesienhoidon toimenpiteitä maatalouden osalta. Toimenpiteiden toteutus perustuu Manner-Suomen maaseutuohjelman ohjelmakauden 2014-2020 mukaisiin toimiin.

Pääasiallisena rahoituslähteenä ympäristökorvausjärjestelmä (5-vuotiset sitoumukset), joka sisältää tilakohtaiset ja lohko-kohtaiset toimenpiteet. Muita ovat luonnonmukaisen tuotannon tuki sekä ei-tuotannollisten investointien tuki. Kohdentamisalue, joka koskee Kaakkois-Suomea, ulottuu Lounais-Suomesta Kymenlaaksoon (Etelä-Karjala pääosin ulkopuolella).

Markkinatilanteella ja vallitsevilla sääoloilla, sekä toisaalta tukirahojen jaolla ja niiden loppumisella, on ollut vaikutusta tilojen toimintaan. Viljan/nurmen viljelyaloissa on ollut muutoksia, Markkinatilanne on viime vuosina vähentänyt vehnän viljelyalaa. Vastaavasti nurmipinta-ala on kasvanut. Sääolojen takia syysviljojen viljely on alueella jäänyt marginaaliseksi.

Suojavyöhykkeiden määrä lisääntyi ohjelmakauden alussa, mutta tukirahojen loputtua uusia ei ole vuoden 2015 jälkeen perustettu. Niiden kohdentamista vesiensuojelun kannalta keskeisimmille alueille ei ole voitu tehdä. Talviaikainen kasvipeitteisyys on nykyisin noin 40 %:lla viljelyalasta, mikä on vesiensuojelun kannalta positiivista (mm. ympäristönhoitonurmet, joiden tilakohtaiseen pinta-alaan tosin rajoituksia).

Peltojen fosforitase on viime vuodet säilynyt ennallaan, mutta typpitaseessa on laskua, jonka todettiin osin liittyneen lannoitehintojen nousuun (ajoittuu valmistuksen siirtymiseen Yaralle).

Luomu on ollut kovassa kasvussa, mutta tukirahojen loppuminen ei mahdollista uusien sitoumusten tekemistä.

Kosteikkoja on perustettu tukirahoituksella parisen kymmentä (mm. Pien-Saimaa hankkeen yhteydessä Taipalsaarella), lisäksi muulla rahoituksella lukuisia. Ei enää rahoitusta uusille investoinneille. Kymenlaaksossa vastaavaa kosteikkoinnostusta ei ole ollut ja alueelle on perustettu vain muutama kosteikko.

Ohjelmakausi vaihtuu vuonna 2021 ja komission esityksen mukaan uudella CAP27-ohjelmakaudella suorat tuet tiloille ja myös tuki maaseudun kehittämiseen vähenevät. Rahoitukseen tulee vahvempi priorisointi ympäristö- ja ilmastotoimenpiteisiin (vähintään 40 % toimenpiteistä) sekä alueellista ja tilakohtaista kohdentamista.

Keskustelussa nousi esille tilakohtaisten toimien tärkeys vesistökuormituksen vähentämisessä, mm. peltojen rakenteen kunnossapito. Monivuotiset nurmet ovat usein vesiensuojelun kannalta kannatettavia. Myös useasti tulvan alle jäävät peltolohkot tulisi huomioida tilakohtaisesti. Todettiin, että eri tutkimus- ja selvityshankkeissa saavutetut tulokset ja suositukset vaativat nykyistä parempaa jalkauttamista.

Glyfosaatin käyttö kirvoitti keskustelua kokouksessa. EU-tasolla on tulossa rajoituksia sen käytölle. Oletettavasti glyfosaatin käyttö Kaakkois-Suomen tiloilla ei ole ongelma, sillä käyttömäärät ja -tarve on pienempää kuin Keski-Euroopassa. Ongelmana erityisesti kemikaalin hajoamistuotteet. Suorakylvö menelmänä edellyttää torjuntatoimien (glyfosaatin) käyttöä. Uutta tutkimustietoa asiassa on tulossa lähiaikoina (MMM:n nettisivut).

Keskusteltiin myös kipsin käytöstä ravinnehuuhtouman vähentämisessä. Lounais-Suomen alueella on ollut meneillään YM:n rahoittama tutkimushanke asiasta (Save-hanke). Tulokset ravinnehuuhtouman vähentämisessä ovat olleet lupaavia, mutta pitkäaikaisvaikutuksista ei ole tietoja.

Tuotiin esiin, että viljelijöiden taloudellinen tilanne on tiukka, mikä rajoittaa uusien investointien tekemistä ja toimenpiteiden toteuttamista. Yhteinen näkemys oli, että peltojen hyvän maanrakenteen säilyttämisellä on suuri merkitys sekä sadolle että vesiensuojelulle. "Näennäisviljelystä" tulisi päästä eroon.

Yhdyskunnat ja haja-asutus

Taina lhaksi oli koonnut tietoja muiden kuin maatalouden liittyvistä toimenpiteistä.

Kymenlaakson puolella (VHA2) yhdyskuntajätevesien käsittely on keskitetty kahteen nykyaikaiseen keskuspuhdistamoon, Kouvolan Mäkilylään ja Kotkan Mussaloon. Sippolan

puhdistamon toiminta päättyi siirtoviemärin valmistuttua. Tietyt entiset puhdistamot, mm. Haminan Nuutniemi, ovat varalla lähinnä hulevesitilanteita varten.

Kymen Vesi Oy:n edustaja totesi, että Kotkassa sijaitseva Mussalon jätevedenpuhdistamo, jonne johdetaan yhdyskuntajätevedet laajalta alueelta Kymenlaaksoa, on yksi Suomen tehokkaimmista puhdistamoista. Mussalon puhdistamolla on menossa myös pilottihankkeita, jotka koskevat jätevesien lääkeaineita ja mikromuoveja

Etelä-Karjalan puolella (VHA1) jätevesien käsittely on edelleen hajautetumpaa. Toteutuneita hankkeita ovat olleet Parikkalan ja Savitaipaleen puhdistamojen uusiminen sekä Luumäen Taavetin puhdistamon peruskunnostus. Osassa alueen pieniä puhdistamoja suunnittelu ja toteutus on vielä kesken tai käynnistymättä. Lappeenrannan Toikansuolle ja Imatran Meltolaan esitetty tehostettu typenpoisto ja jätevesien hygienisointi /varautuminen odottaa toteutusta.

Vuotovesien määrän vähentämiseen varatut varat eivät ole nousseet tavoitetasolle. Imatralla, Kotkassa ja Pyhtäällä ja Virolahdella investointeja on lisätty, mutta silti kaikissa jäädään kauas tavoitteesta (esim. Kotkassa nykyinen taso on 2,5 milj.€, kun tavoite on 5 milj.€). Vuotovesien vähentäminen edellyttää myös kiinteistökohtaisia investointeja, mikä taloudellisesti ei näytä olevan kovin houkutteleva sijoitus (kiinteistöjen arvot taantuvilla alueilla laskussa).

Haja-asutus

Lakimuutos ei ole tuonut edistystä toteutukseen. Neuvontahankkeiden perusteella 60 % haja-asutusalueiden vakituisista kiinteistöistä järjestelmät eivät ole kunnossa. Vapaa-ajan asunnoista 22 %:ssa on puutteita.

Turvetuotanto

Tuotantopinta-ala hieman vähentynyt Kaakkois-Suomessa. Hankkeissa sijainninohjaus on edelleen tärkeää. Lupapäätökset ovat varsinkin KHO:n linjausten perusteella tiukentuneet, kun vesienhoidon tavoitteet on otettu vahvemmin huomioon.

Todettiin, että kuivatusvesien kemiallinen käsittely voi edelleen olla toimiva menetelmä, kun otetaan huomioon purkuvesistön luonne ja luontoarvot. Luonnonmukaisemmat menetelmät ovat kuitenkin suositeltavampia. Neutralointia kehitetään myös Suomessa.

Metsätalous

LUKEN metsänkäyttötilastojen mukaan metsienkäyttö/hakkuut Kaakkois-Suomen alueella ylittää tällä hetkellä kestävän tason, mutta tilanne on väliaikainen.

Käytiin läpi ELY-keskuksen maastokäyntien havaintoja kesältä 2018 toteutetuista kunnostusojitusalueista. Alueista löytyi sekä esimerkillisesti toteutettuja että myös epäonnistuneita. Useimmilla ojitusalueilla oli jätetty vesistöjen yläpuolelle reilut perkauskatkot, mutta toisaalta laskeutusaltaiden ja rakenteiden toteuttamisessa oli paljon puutteita. Osa ojituksista vaikutti myös metsänkasvun kannalta tarpeettomilta joko siksi että ojat olivat täysin kuivia ja viettivät kuivatusalueen keskelle, tai siksi ettei niillä kuitenkaan saatu pohjaveden pintaa riittävän alas. Osalla kohteista päätavoite näytti olevan ojen kunnostaminen, ei metsänkasvun parantaminen.

KASELYn alueella on ollut meneillään MALTITI –hanke, (<http://www.kymijoenvesijaymparisto.fi/hankkeet/maltti-metsanhoidossa-valtti-vesienhoidossa>), joka keskittyy metsäalan toimijoiden neuvontaan ja koulutukseen. Hankkeen avulla on tarkoitus vähentää Kaakkois-Suomen alueen tehostuvan metsätalouden aiheuttamia riskejä alueen herkkiin vesistöihin. Jo tähän mennessä on voitu todeta, että hankkeella on ollut positiivinen vaikutus ojitusilmoitusten laatuun.

Vesistökunnostukset

Visa Niittyniemi esitteli Kaakkois-Suomen alueella toteutettuja vesistökunnostuksia.

Virtavesikunnostuksia on tehty sekä Etelä-Karjalan että Kymenlaakson puolella. Kymenlaaksossa näitä ovat olleet Kymijoen Korkeakoski kalatie sekä elinympäristökunnostukset Kymijoella, Summanjoen ala- ja yläosalla (myös Sahakosken kalatiesuunnitelma), Virojoen yläosalla ja Vehkajoen alaosalla (+ kalatiesuunnitelma Myllykoskeen. Käyräjoen Jyräänkoskella ja Vehkajoen Töytärinkoskella on säännöstelypadot korvattu kalannousun mahdollistavalla pohjapadolla.

Etelä-Karjalan puolella Urpalanjoella Muurikkalan Myllykoskelle ja Vaalimaanjoen Mattilankoskelle on valmistunut kalatie. Hiitolanjoki-Kokkolanjoen kalatiesuunnitelmat sekä Vuoksen suunnitelma ovat valmistumassa. Elinympäristökunnostuksia on toteutettu usealla kohteella.

Järvikunnostuksia ja vesiensuojelutyötä toteutettu useana eri hankkeena Etelä-Karjalan puolella (mm. Pien-Saimaan hankkeet, PISARA-hanke, Kivijärven pohjoisosan Kuuksenenselällä, Kuolimolla, Simpelejärvellä, Purnujärvellä ja Immalanjärvellä). Kymenlaakson puolella aktiviteettiä on ollut vähemmän ja vaatii panostusta.

Keskustelussa tuli esille kalataloudellisen kehittämisen kannalta erikoinen tilanne, kun perustettavien kalatalousalueiden aluejako poikkeaa vesienhoitoalueiden rajoista. Kalatalouden puolella on katsottu, että Vaalimaanjoki kuuluu muiden suoraan Suomenlahteen laskevien jokien kanssa saman tyyppisiin jokivesistöihin, mutta vesienhoidon puolella Vaalimaanjoen vesistö kuuluu Vuoksen vesienhoitoalueen, kun sen länsipuoleiset jokivesistöt ovat osa Kymijoen-Suomenlahden vesienhoitoaluetta.

Teollisuus

Kaakkois-Suomen alueen metsäteollisuudessa keskeisin toimenpide ollut ympäristölupien tarkistaminen ympäristönsuojelulain sekä BAT-päätelmien mukaisesti.

Pohjavedet

Pohjavesien toimenpiteistä mainittiin mm. pilaantuneiden alueiden tutkimusten ja kunnostusten edistymisen, kloridiseurantojen lisääminen. Kokouksessa kommentoitiin, että olisi tärkeää vähentää tiesuolausta ja seurata myös yksityisten kaivojen vedenlaatua. Lisäksi suojelusuunnitelmat on tehty Lemiä lukuun ottamatta kaikissa kunnissa. Myös pohjavesialueilla olevien toimijoiden valvontaa on tehostettu.

4. Miten toimenpiteitä edistetään vuosina 2019-2021?

Aihetta oli tarkoitus käsitellä ryhmätöinä, ja siihen liittyen kokouksen alussa jaettiin paperit, joihin oli tarkoitus koota ratkaisuehdotukset vesienhoidossa tunnistetuille ongelmille tai puutteille.

Palautteista aiheutuneen vilkkaan keskustelun takia ryhmätöitä ei ehditty pitää.

Päätettiin, että asiaan palataan syksyllä 2019, jolloin järjestetään asiasta työpajoja.

5. Vesienhoidon tehtävät vuonna 2019 / Taina Ihaksi

Taina Ihaksi esitteli alkaneen vuoden VPD työohjelmaa. Lyhyesti vuoden 2019 tärkeimmät vesienhoitotehtävät ovat pintavesien tilaluokittelu (alustava takaraja 31.5.), tilaa heikentävien tekijöiden arvioinnin täydennys ja toimenpiteiden suunnittelu, joka aloitetaan jälkipuoliskolla. Taina esitteli tässä yhteydessä kolmannella suunnittelukaudella mukaan otetut uudet vesimuodostumat. Nämä ovat pieniä jokia ja puroja 15 kpl, joiden mukaan ottamisen perusteena on ollut vaelluskalojen lisääntymis- ja poikasalueet. Kivijärven pääallas on tällä suunnittelukaudella jaettu itä- ja länsiosaan (menevät alustavan luokittelun mukaan eri tilaan) ja Sippolanjoki on jaettu ylä- ja alaosiin (eri pintavesityyppejä).

Pintavesien tila-arviointi tehdään vuosijakson 2012-2017 tuloksille. Luokitusperusteet eivät juurikaan muutu, mutta luokituksen tekninen toteutus on kohentunut keskitettyjen laskentojen ansiosta.

Pohjavesien määrällinen tila on pääsääntöisesti hyvä kaikilla pohjavesialueilla. Niiden kemiallisen tilan luokittelu tehdään vain riskialueille. Pohjavesien kemiallinen tila on aina hyvä, jos yhdessäkään alueen havaintopisteessä ei todeta ympäristölaatunormien ylityksiä. Kuitenkaan ylitykset yhdellä havaintopaikalla eivät johda automaattisesti pohjaveden luokittumiseen huonoksi.

Käytiin läpi pintavesien tilaa heikentäviä tekijöitä. Niin sanottu riskinarviointi on jälleen VEMALA perusteinen, joskin mallia on huomattavasti tarkennettu mm. maatalouden (lohkokohtaiset tiedot viljelykasvista ja muokkausmenetelmistä) ja metsätalouden osalta. Vanhojen ojitusten aiheuttamaa kuormaa on nostettu Luken tutkimuksessa esitetystä arvosta puolella. Käynnissä oleva Suometsä-hanke tuo kuormituksesta lisätietoa lähivuosina. Tilaa heikentävinä tekijöinä arvioidaan myös ns. HyMo paineet, haitalliset ja vaaralliset aineet ja 1. sekä 2. luokan pohjavesialueiden riskitekijät.

Vesienhoitosuunnitelmien päivitystyö käynnistyy syyskaudella; toimenpiteitä suunnitellaan vuosiksi 2019-2020, minkä jälkeen vuoden 2020 päätyttyä kuullaan vesienhoitosuunnitelmista, ja valtioneuvosto hyväksyy suunnitelmat joulukuussa 2021.

6. Muut ajankohtaiset vesienhoitoon liittyen

Pohjavesien luokittelu / Visa Niittyniemi

Visa Niittyniemi esitteli pohjavesien luokitusta Heidi Rautasen ollessa estynyt. Kaikki pohjavesialueet ja niiden rajaukset käydään läpi ja ns. III-luokka poistuu kokonaan käytöstä ja osa III-luokan pohjavesialueista siirtyy 1-, 2- tai E-luokkaan. E-luokan pohjavesialueet ovat sellaisia, joissa on havaittu muun lainsäädännön nojalla suojeltuja, suoraan pohjavedestä riippuvaisia, luonnontilaisia/luonnontilaisen kaltaisia, merkittäviä pintavesi- ja/tai maaekosysteemejä. Tämä E-luokkien pohjavesialueiden kartoitustyö saatiin valmiiksi syksyllä 2018, ja se kattoi 494 erillistä kohdetta/ekosysteemiä. Uusien E-luokan alueet eivät ole tasaisesti jakautuneet Kaakkois-Suomessa. III-luokan pohjavesialueiden tutkimukset ovat pääosin valmiit; Lappeenrannan keskusta -Lauritsalan III-luokan pohjavesialueen geologinen rakenneselvitys valmistuu maaliskuussa.

Merenhoidon tilannekatsaus / Jouni Törrönen

Jouni Törrönen kertoi lyhyesti merenhoidon suunnittelun tilanteesta ja ajankohtaisista asioista.

Merenhoidon suunnittelun 2. kierros on käynnistynyt ja suunnitelman ensimmäinen osa on valmistunut (asiakirjat ja kooste palautteesta: https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Vaikuta_vesiin/Merenhoito).

Merenhoitosuunnitelman toisen osan, seurantaohjelman, päivitys on käynnistynyt ja se on tarkoitus saada kuulemista varten valmiiksi vuoden 2019 loppuun mennessä. Työ tehdään YM:n ja SYKE:n merikeskuksen koordinoimana ja sen eri osiin perehtyneiden asiantuntijoiden yhteistyönä. Merenhoidon toimenpideohjelman päivitys toteutetaan vuosien 2019-2020 aikana ja kuuleminen toteutetaan vuonna 2021 vesienhoidon kuulemisten yhteydessä. Muutoinkin merenhoidon ja vesienhoidon suunnitteluprosesseja ja -järjestelmiä synkronoidaan aiempaa enemmän. Nyt toisella suunnittelukierroksella merenhoidon suunnitelma viedään valtioneuvoston käsittelyyn vasta, kun kaikki kolme osaa ovat valmistuneet.

Ensimmäisellä suunnittelukierroksella hyväksytyn merenhoidon toimenpideohjelman mukaisista toimenpiteistä suurin osa on käynnissä ja muutama on jo valmistunut. Kaakkois-Suomen alueella toteutettava toimenpide HAITALLISET 2 (Kymijoen kautta Itämereen päätyvän dioksiini- ja furaanikuormituksen määrän ja muutosten selvittäminen) valmistui vuonna 2018, mutta odottamattomien tulosten perusteella asia vaatii edelleen lisätutkimuksia (mm. kiintoaineen ja siihen sitoutuneiden haitta-aineiden luotettavan kulkeutumisen arvioimiseksi).

Taina Ihaksi esitteli valtioneuvoston opasta Ympäristötavoitteiden poikkeamisista ja pisti oppaan kiertoon. Sen tekijät ovat Antti Belinskij'n ohella Suomen ympäristökeskuksen tutkijoita ja muita alan asiantuntijoita. Opas löytyy osoitteesta:

<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160921/42-2018-Vesienhoidon%20ymparistotavoitteista%20poikkeaminen.pdf>

Onko Kymijoen dioksiinien kulkeutumista aliarvioitu? /Janne Raunio, Kymijoen vesi ja ympäristö ry.

Janne Raunio esitteli Kymijoen PCDD/F kulkeuman arvioinnin loppuraporttia. ELY-Keskus oli tilannut aikaisempien vuosikymmenten tutkimuksiin päivitysversion. Dioksiini- ja furaaniyhdisteiden yleisesittelyn jälkeen todettiin, että Kymijoen tapauksessa pääasiallinen päästölähde on ollut Kuusankosken tehtaiden Ky-5 puunsuoja-aine tehtaalla sattuneen tulipalon sammutusvesien myötä. Ongelmallisin alue on edelleen Kuusankoski-Keltti väli. Haitta-aineet kulkeutuvat joessa kiintoaineen mukana. Näytepisteet ja menetelmät olivat täsmälleen samat kuin aiemmissa tutkimuksissa (1997-2006). Mittausten ym. tietojen perusteella tehtiin mallinnus erikseen itä- ja länsihaaroille kiintoaineen PCDD/F pitoisuuksista (ja mittausten ja simuloinnin avulla myös kiintoaineen elohopeapitoisuuksista). Itähaarasta kulkeutuu mereen elohopeaa 6,6 kg vuodessa ja länsihaarasta 21 kg vuodessa, PCDD/F:ia puolestaan itähaarasta 230 grammaa ja länsihaarasta 800 grammaa vuodessa. Nämä ovat suurempia kuin mallinnus ilmaperäiseksi laskeumaksi Suomenlahdella. PCDD/F arviot ovat aiemmin esitettyjä suurempia; aiempiin tutkimuksiin verrattuna eroa on ennen kaikkea siinä, että merkittävä osuus haitta-aineesta kulkeutuu kylmän ja viileän veden aikoina. Elohopean osalta mereen kulkeutuvan kuorman arviot ovat lähellä vuonna 2001 arvioitua lukemia.

Kokousväki keskusteli eroavuuksien syistä. Muun muassa Matti Vaittinen otti esille viskositeetin mahdollisena vaikuttajana kerääjiin kertyvään suurempaan aineksen määrään kylmänä vuodenaikana.

Vesienhoidon avustukset sekä rahoituspäätökset sekä vesienhoidon tehostamisen määrärahat / Antti Haapala

KASELY on tehostanut tiedottamista rahoitushakuun liittyen ja aktiivisesti innostanut hakemaan avustuksia. Marraskuun 2018 loppuun mennessä oli tullut 7 hakemusta, joista 5 kpl oli Etelä-karjalan puolelta ja 1 kpl Kymenlaakson puolelta

Tähän mennessä on tehty 3 päätöstä, joista 1 päätös oli kielteinen, muut myönteisiä. Tavoite on, että kaikki päätökset on tehty maaliskuun 2019 loppuun mennessä. Ongelmaksi todettiin, että investointikuluja on hankala saada läpi tukien maksattajille. Vesien hyvän tilan säilyttäminen ja ylläpitäminen pinta- ja pohjavesien osalta on keskeinen perustelu. Myös vesistön monipuolinen ja kestävä käyttö on tärkeä tekijä.

Vesienhoidon tehostamishjelmalle on keskeinen rooli lähivuosina. NOSTA-hankkeen avulla lisätty tietoa mahdollisuuksista hakea tukea ("rahatpintaan.fi"): vesiensuojelurahoituksen tuki. Marraskuussa 2019 on haku!

Luonnonsuojeluliiton edustaja kysyi elintarvikekartongin lajittelusta ja miten erotetaan nestepakkauksien muovikorkit eli onko siihen joku automaattiosysteemi. Paikalla olijat eivät osanneet vastata, mutta todettiin että jokaisessa elintarvikekartongissa on mukana myös muovia varsinaisessa pakkausosassakin. Leena Gunnar summasi mikromuovikeskustelun todeten autonrenkaista irtoavan katupölyn olevan ainakin Saksassa suuri mikromuovin ja – kumin lähde.

Tulvariskien hallintasuunnitelmat 2016-2021 / Jukka Höytämö

Jukka Höytämö esitteli tulvariskien hallintasuunnitelmaa vuosille 2016-21. Koko Suomessa on tunnistettu 20 merkittävää tulvariskialuetta. Toimialueellamme suunnitelma koskee lähinnä Hamina-Kotka rannikkoalueen sekä Kymijoen. Näistä molemmista on omat tulvariskien hallintasuunnitelmat. Molemmilla tulvariskialueilla on tiedotettu kiinteistöjen omistajia jo vuonna 2017. Tulvariskisuunnitelman toimenpiteitä on vastuutettu alan eri toimijoille kuten sähkö- ja vesilaitoksille ja kunnille. Jukka totesi, että kaakossa ei päästä vuosittain testaamaan todellisia tulvatilanteita kuten pohjoisessa. Vuonna 2016-17 oli kuitenkin "virtuaaliharjoitus", minkä lisäksi rannikolla 2018 pidettiin tähän liittyvä valmiusharjoitus. Yhteenvetona voidaan todeta, että ennaltaehkäisevistä toimista maankäytön, ennen kaikkea rakentamisen suuntaamista pois tulvariskialueilta voitaneen pitää parhaimpana varautumiskeinona mikä yhtenee myös vesienhoidon tavoitteisiin. Uusi suunnittelukierros tulvaryhmineen on pikkuhiljaa käynnistymässä, ja aikaa on syksyyn 2020 asti, jolloin uudet suunnitelmat menevät kuultaviksi

7. UPM Kymin esittely sekä tutustumiskierros tehtaalla / Päivi Hyvärinen UPM Kymmene Oyj, Kymi

Päivi Hyvärinen esitteli UPM:n Kymintehtaan toimintaa niin sellu- kuin paperitehtaan osalta ja yhteistyöryhmä pääsi vierailemaan paperitehtaan puolella.